

У Кіровограді відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Перейменувальні процеси в топоніміці як ціннісний вибір українського суспільства», у якій взяли участь представники міської та обласної влади, громадськості, депутати різних рівнів та провідні науковці з Кіровограда, Києва, Дніпропетровська, Одеси, Запоріжжя, Тернополя, інших міст України. Співорганізаторами конференції стали Український інститут національної пам'яті, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, КДПУ ім. В. Винниченка, Кіровоградська міська рада, громадська організація «Спільна дія», Кіровоградське обласне товариство ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка.

На початку конференції секретар міської ради І. Марковський закликав учасників висловити свої науково обґрунтовані погляди щодо перейменування міста. Також зазначив, що на конференції ніхто його не перейменуватиме, це вирішуватиме вся кіровоградська громада під час консультативного її опитування... За результатами опитування депутати міської ради донесуть думку містян до Верховної Ради України, яка й вирішить остаточно, як по-новому називатиметься місто. Кіровоградом, згідно із положеннями закону, що забороняє тоталітарні символи й топоніми, воно уже не буде.

У своїх виступах на конференції науковці оприлюднювали критерії до зміни географічних назв, пов'язаних з комуністичним та імперським минулим.

«Вибір стратегії заміни радянської символіки насправді є цивілізаційним вибором. Для України – це вибір між поверненням до європейського дому і подальшим перебуванням у московській орбіті», – зазначив В. В'ятрович, кандидат історичних наук, директор Українського інституту національної пам'яті.

За словами О. Ратушняка, кандидата педагогічних наук старшого викладача кафедри української літератури КДПУ ім. В. Винниченка, вибір назв для населених пунктів має відбуватися за критеріями, які засвідчують історичну самотність, самодостатність та європейськість нації й держави. Це, зокрема, деколонізація (заміна всіх топонімів, накиннутих Україні ззовні), україноцентричність (засвідчення давності й спадкоємності української історії), краєцентризм (зануреність в історію конкретної території або прив'язка до місцевих географічних об'єктів), унікальність (неповторюваність у назвах інших міст, формування чітких і неповторних образів, пов'язаних з містом), толерантність (відсутність наруги над національними почуттями більшості населення), неперсоналізованість (топоніми, пов'язані з історичними особами, є найуразливішими).

На думку науковців, оптимальною назвою для Кіровограда, з огляду на названі вище критерії, видається топонім Інгульськ. В. Брехуненко, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу актової археографії Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, вважає, що назва міста за назвою річки, на якій воно стоїть, – типова світова та українська практика (м. Ромни – р. Ромен, м. Бердянськ – р. Берда, м. Іннсбрук – р. Інн тощо). Крім того, назва Інгульськ закорінює історію міста в козацькі часи, перегукується з адміністративно-територіальною одиницею вольностей Війська Запорозького Низового – Інгульською паланкою, розташованою південніше, на пограниччі сучасних Кіровоградської, Дніпропетровської та Миколаївської областей. Цікавим є те, що на європейських картах 1750–1770-х років фортеця святої Єлисавети позначена як Інгулгород. І ще один аргумент – перейменування Кіровограда на Інгульськ перегукується з вибором Дніпропетровською міською топонімічною комісією гідроніму Дніпро для перейменування Дніпропетровська. Науковці чітко висловили свою позицію щодо перейменування Кіровограда на Єлисаветград.

«Такі заклики рівнозначні заяві, що Центральна Україна – це не наша земля, а російська», – зазначив Т. Чухліб, доктор історичних наук, професор провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України. На думку науковця, замінити російські радянські топоніми на російські імперські означає визнати, що нам комфортно бути поневоленими Росією, вкоренити в Україні та поза її межами враження про тимчасовість Української держави, засвідчити Росії, що українці психологічно продовжують перебувати в її орбіті, чим підкріпити сподівання Москви поглинути Україну, а отже, і наснажити на подальшу війну.

За словами О. Репана, кандидата історичних наук доцента кафедри історії України Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, перейменування Кіровограда на Єлисаветград є неприйнятним, бо уславлення російської цариці Єлисавети засвідчуватиме, що сучасні українці схвалюють поневолення України Росією у минулому та вкорінюватиме у свідомості не тільки населення міста, а й усіх українців почуття меншовартості, власної ущербності, нездатності до самостійного державного життя, а отже, суперечить національним інтересам України.

В. Панченко, доктор філологічних наук, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», зазначив, що і Кіровоград, і Єлисаветград є назвами, накиненими тією самою Російською імперією (спочатку царською, а потім – радянською), тому вони є неприйнятними.

Після прес-конференції та роботи науковців у двох секціях під назвами «Упорядкування топонімічного ландшафту в контексті процесів декомунізації» та «Історико-етнологічні, географічні й соціокультурні аспекти процесів перейменування» відбувся круглий стіл на тему: «Цивілізаційний вимір перейменувальних процесів» (*Лісниченко Ю. Кіровоградом нам лишилось бути півроку // Вечірня газета (<http://www.vechirka.com.ua/k-rovogradom-nam-lishilos-buti-p-vroku>). – 2015. – 12.06).*